

T Ü R K T A R İ H K U R U M U

BELLE TEN

Cilt : XL

TEMMUZ 1976

Sayı: 159

YAVUZ SULTAN SELİM'İN KIZI HANIM SULTAN VE TORUNU KARA OSMAN ŞAH BEY VAKFİYELERİ

Ord. Prof. İSMAİL HAKKI UZUNÇARŞILI

Osmanlı Pâdişahları lüzumu halinde bizzat kendileri müslüman veya hristiyan hükümdar ailelerinden birisinin kızıyla evlendikleri gibi oğullarını da müslüman hükümdar ailelerinden birisinin kızıyla evlendirirler ve kendi kızlarını da devlet siyaseti icabı Anadolu'daki hükümdar ailelerinin erkekleri ve devletin askerî hizmetinde bulunan münasip değerli bir şahısla evlendirirlerdir. Meselâ Muradı Hüdavendigâr, kızı Melek Hatun'u Karaman hükümdarı Alaüddin Bey'e ve İkinci Sultan Murad kız kardeşlerini yani Çelebi Sultan Mehmed'in müteaddit kızlarından her birini Karaman Oğulları hanedanından Ali, İsa ve İbrahim Beylere ve diğer bir kız kardeşini Candar Oğlu İsfendiyyar Beyzade İbrahim Bey'e ve diğer bir kız kardeşini yine Candar ailesinden Kasım Bey'e ve yine bir kız kardeşini Vezir-i âzam Çandarlı Zade Halil Paşa'nın kardeşi Mahmud Bey'e ve Sultan İkinci Murad ismini bilemediğimiz bir kızını ümeradan Karaca Bey'e vermişlerdir¹.

Osmanlı hükümdarları Onaltıncı asır başlarına kadar komşu hükümdar âilelerinden *Aydın Oğulları*, *Dulkadir Oğulları* ve *Akkoyunlu* hükümdar âileleriyle de sıhriyyet peyda etmişlerdir. Meselâ Yıldırım Bayezid Aydın Oğlu İsa Bey'in kızını ve Çelebi Sultan Mehmed, Dulkadir Oğlu Süli Bey kızını almışlardır. Dulkadir Oğlu Süleyman Bey'in kızı Sitti Mükrim Hatun Fatih Sultan Mehmed'in ilk zevcesidir. Yine Dulkadir ailesinden Alâüdd-evle Bey kızı Ayşe Hatun İkinci Bayezid'in zevcesi olup Alâbd-devle bey, Yavuz Sultan Selim'in anne babası yani dedesidir.

Fatih Sultan Mehmed'in kızı Gevherhan Sultan, Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan, Pâdişahın oğlu Uğurlu Meh-

¹ Karacabey, sonra yükselerek Rumeli Beylerbeyi olmuş. Fatih Sultan Mehmed zamanında Belgrad muhasarasında 860 H. 1459 M. de şehit olmuştur.

med'in zevcesi olup bu izdivaçtan doğan Gövde Ahmed Bey İkinci Bayezid'in kızı Aynışah Sultan ile evlenmiş ve H. 902 M. 1496 tarihinde Akkoyunlu devleti hükümdarı olmuştur.

Devlet hizmetinde bulunarak Osmanlı pâdişahlarından birisinin kızıyla evlenmiş olan bir kimse ya liyakati ve hizmeti veya pâdişaha yakınlığı, güzelliği ve hüsn-ü endamı ile damathğa nâil olur ve liyakat derecesine göre rütbe alırdı. Fakat mutlaka askerî ehliyet şarttı; her ne suretle olursa olsun damathğa alınacak genç de kabiliyet ve zekâ aranır ve bu hususta ince ve gizli tahkikat yapılırdı.

Onbeşinci asır sonu ve Onaltıncı asır başlarına kadar pâdişah damadı olanların çoğu Sancak Beyi ve Beylerbeyi derecesinde olan ve savaşlarda hizmetleri görülen ümeradan idiler, bunların içinden sonradan başarılarıyla Beylerbeği, Vezir ve hattâ Vezir-i âzam olanları vardı². Mutlak surette faaliyet elzemdi. İkinci Murad zamanında Vezir-i âzam Çandarlı Zade Halil Paşa'nın kardeşi Mahmud Bey, Çelebi Sultan Mehmed'in kızı Hafsa Sultan'ın zevci olup Bolu Sancak Beyi olarak kalmış Beylerbeği derecesine bile çıkamamıştır.

Sultan İkinci Bayezid'in kızı Selçuk Sultan ümeradan Sancak Beyi derecesinde olan Ferhad Bey ile evlenmiştir. Ferhad Bey Osmanlıların Mısır ve Suriye'ye sahip Memlûklerle olan muharebenin (890H. - 1485M.) ikinci safhasında Osmanlıların eline geçmiş olan Kilikya'ya ânî olarak taarruz eden Memlûk ordusuna karşı *Adana* ve *Tarsus* muhafazasında bulunan Osmanlı kuvveti kumandan-

² On altıncı asır ortalarına kadar Sancak Beyi ve Beylerbeği iken Pâdişah damadı olup sonradan vezir ve vezir-i âzam (Sadrâzam) olan bazı devlet erkânı şunlardır:

İkinci Bayezid'in damatlarından Ayşe Sultan zevci Vezir Sinan Paşa, Gevher Mülûk Sultan zevci Dukakin oğlu Ahmed Paşa, Hüma Sultan zevci Bâli Paşa, Şehzade Şah Hatun zevci Nasuh Bey.

Yavuz Sultan Selim'in kızı Şehzade hatun zevci Çoban Mustafa Paşa, Şahî Sultan zevci Lütfi Paşa, Hanımsultan zevci İskender Paşa, Fatma Sultan zevci Kara Ahmed Paşa, Sultan Süleyman'ın kızı Mihrimah Sultan'ın zevci Rüstem Paşa.

İkinci Selim'in damatlarından İsmihan Sultan zevci Sokullu Mehmed Paşa, Gevher Han Sultan Piyale Paşa zevcesi, Şah Sultan Zal Mahmud Paşa zevcesi, Fatma Sultan Siyagiş Paşa zevcesi.

larından İkinci Bayezid'in damadı Ferhad Bey ile arkadaşı Musa Bey şehit olmuşlardır. Bu Ferhad Bey'in oğlu Gazi Hüsrev Bey uzun seneler *Bosna* Sancak Beyi olarak kahramanlık destanları yaratmıştır. 948 H. 1541 M. tarihinde altmış bir yaşında vefat eden bu değerli Sultan zade'nin *Bosna*'daki tesisleri kendisini rahmetle andırmaktadır³.

Aşağıda görüleceği üzere Yavuz Sultan Selim'in kızı Hanım Sultan, zevci İskender Paşa'dan büyüğü Osman Şah isminde olarak üç erkek bir kız doğurmuştur. Bunlardan evvelâ İskender Paşa zevcesi Hanım Sultan'ın vâkıflarından bahsettikten sonra oğulları Osman Şahın vakfını zikredeceğiz.

İskender Paşa Kimdir?

İskender Paşa Fatih zamanında devşirmeden veya esir olarak alınıp yetiştirilen ve saray hizmetinde muhtemelen Bostancı ocağında bulunarak Bostancıbaşılığa kadar çıkmış olan bir zattır. Bostancı Başlıktan evvelki derece ve hizmetleri bilinmemekte ve Bostancı ocağından yetişme olduğu da tahmin edilmektedir⁴.

İskender Paşa İkinci Bayezid zamanında Bostancıbaşı bulunmuş ve takriben 916 ve 917H. (1510 - 1511 M.) tarihlerinde *Gelibolu* Donanma kaptanlığına tayin edilinceye kadar olan devrede Bostancıbaşılığı uzun sürmüştür: Çünkü elimizdeki vesikada vezir olup vefatından sonra bile kendisine Bostancıbaşı İskender Paşa denilmektedir⁵.

İskender Paşa 920 senesi Zilkadesinde (1514 Aralık) *Gelibolu* kaptanlığından alınarak Vezirlikle⁶ Divan-ı Hümayunda

³ İslâm Ansiklopedisinde profesör Bay Tayyib Okıç'ın yazdığı *Gazi Hüsrev Bey* maddesine bakınız.

⁴ Sicilli Osmanî, İskender Paşa'nın Fatih devrinde yetişerek iki defa Vezirlikle *Bosna* valisi olup 912 H. 1506 M. de vefat ettiğini ve oğullarından Mustafa Paşa'nın oğlu Osman Şah olduğunu beyan ile yanılmıştır. Fakat Fatih devri devşirmesi olduğu muhakkaktır.

⁵ 7843 numaralı *Cemaati evlâd-ı ümera ve vüzera defteri* "Süleyman Bey bin İskender Paşa fi yevm otuz üç, Bostancıbaşı İskender Paşa oğludur" varak 5 Kanunî Sultan Süleyman'ın ilk seneleri.

⁶ 920 Zilkade "Dukakin zade vezir-i âzam oldu ve *Gelibolu* Kapdanı İskender Paşa vezir oldu. Hüdavendigâr *Amasya*'da oturup kışlayup..." Haydar Çelebi Ruznâmesi. *Topkapı Sarayı Kütüphanesi* 1955 Revan odası kitaplıkları, varak 119, diğer ruznâme numara 1958. (*Gelibolu* Kaptanı İskender Paşa Vezir oldu).

Mustafa Paşa'nın yerine İkinci Vezirliğe tayin olunarak *Çaldıran seferi* dönüşü *Amasya*'da bulunan orduya iltihak etmiştir.

Pâdişahın *Amasya*'da bulunduğu sırada ordu erkânından bazı-
larının tahrikiyle yeniçeriler, Sultan Selim'in tekrar Şah İsmail
üzerine gitmesini önlemek için yaptıkları ayaklanmada pâdişah
mecburen İran seferinden vaz geçerek müteessiren kinli olarak *İs-
tanbul*'a gelmiştir.

Sultan Selim günlerce *Amasya* ısyanını tertip ile askeri tah-
rik edenleri araştırmış bazı vezirleri tevkif etmiş, tahkikat yapmış
salıvermiş, yeniçeri ağasını, Sekban başı müteaddid defa getirt-
miş, yeniçerilere, kabahatliyi söylemezseniz saltanattan çekilirim
 demiş, ocaklı cümlemiz suçluyuz af et demişlerse de inanmayarak
tahkikatını derinleştirmiş ve nihayet kendisine gelen kanaate göre,
vezirlikle divana getirdiği damadı İskender Paşa ile Anadolu
Kadıaskeri Tâci Zade Cafer Çelebi'yi ve Sekban Baş Balyemez
Osman Ağa'yı suçlu bulmuştur.

Bunun üzerine evvelâ İskender Paşa'nın, ikinci olarak Ca-
fer Çelebi'nin ve en sonra da Sekban Baş Balyemez Os-
man Ağa'nın boyunlarını vurdurmuş ve bizzat kendisi bu faciayı
gizlice seyretmiştir. 8 Recep 921 ve 18 Ağustos 1515⁷. bunların
katledildikleri gün zaferi tebrik için Şehzade Süleyman İstanbul'a
geldiğinden İskender Paşa ailesinin oturduğu ev tahliye olunarak
Şehzade oraya misafir edilmiştir. (Ruznama varak 121b).

İskender Paşa'nın, Yavuz Sultan Selim'in kızı Hanım Sul-
tan'dan Mehmed Şah, Osman Şah, Süleyman Bey ve Ne-
fise Hatun isimlerinde üç erkek ve bir kızı olmuş Mehmed Şah
daha evvel vefat etmiştir. İskender Paşa'nın mezarı şimdilik

⁷ Sultan Selim bizzat on gün süren tahkikatını tamamlayup kendisine
kanaat gelince ruznâmenin kaydı üzere Vezir-i Âzam Hadım Sinan Paşa çıkup
divana geldi. "ve heman Pâdişah tarafından talep olundu. Filhâl iki cellâd ve bir
kaç kapucular üst kaftanlarını çıkarup içeruya girdiler. Dahi mahalli arz olan
hücrenin demir kafesine karşı ki Hüdavendigâr oturduğu yerden temâşâ edermiş.
Evvelâ İskender Paşa'nın boynunu vurup bâdehü mezkûr Anadolu Kadıaskeri
Taçi Zâde Cafer Çelebi'nin bâdehü Balyemez Sekben başının boyunlarını
vurdular Rumeli Defterdarı Şemsi Bey İskender Paşa'nın ve Kadıaskerin ve
Balyemez'in evlerin mühürleyüp esbabların ve malların zaptetmek emrolundu"
*Haydar Çelebi Ruznamesi, varak 122 ilâ 124 - Topkapı Sarayı Kütüphanesi, 1955 Revan
odası kitapları.*

belli değildir. İstanbul'da *Güngörmez mahallesi*'nde bir mektep yaptırarak vakfını tertip ettirmiş ve mektebin masarifine ait *Büyükdere*'de hudutlarını tahdid ettirdiği mülk çayırını ve *Samatya kapusu*'ndaki bostan yerini vakfetmiştir. Fakat vakfının vakfınâme ve mülknâmeleri eski bedestende mahfuz iken büyük yangında yanarak zayi' olduğundan İskender Paşa'nın büyük oğlu Mora ve İnebahtı Sancak Beyi Osmanşah Bey vefatından az evvel babasının vakfını ihya ederek İstanbul'da *Üsküdar*'da *Kalimiçe* (Kalamış) deresi tarafında vakfiyede hududu gösterilen on iki kıt'a mülk bostan yerini ve içindeki bütün müstemilâtını *Yenişehir-i fenar* kassâm-ı askerîsi Mustafa Bin Hüseyin Efendi tarafından 977 evaili Recep (1569 Aralık) tarihli vakfiye ile tespit ettirmiştir⁸.

Vakfiyesi mücibince gerek babası İskender Paşa'nın ve gerek kendisinin vakıflarının hasılından öğrencilere Kuran-ı Kerim talim etmek üzere öğretmenine günde beş akçe ve kalfaya (Halife öğretmen yardımcısı) günde iki akçe verilmesini ve babasının ruhuna hergün dersten evvel çocukların her biri üçer kere ihlâs (قل هو الله احد Kulhu-vallahi ahad) suresini okuyup sonra derse başlanılmasını şart koymuştur. Bundan başka sabah namazından sonra Hazret-i Peygamberin ve merhum İskender Paşa'nın ruhları için hergün on kişi tarafından kur'andan birer cüz okunup Osman Şah'ın kardeşi merhum Mehmedşah Bey'in ruhuna gönderilmesi karşılığı birer akçe vazife almaları da vakıf şartlarındandı.

Bundan başka mektebin hademesine, sakasına, mütevellisine, muhasibine, kâtibine, nazırına ve vakıf cabisine^{8a} yevmiyeler konmuştur. Osmanşah Bey'in ilâve olarak tertip ettirdiği vakfiyenin şahitleri arasında Osmanşah Bey'in kardeşi merhum Süleyman Bey'in oğlu Mustafa Bey'in imzası vardır. Osmanşah'ın babasının vakfa ilâve olarak yaptığı vakfiyesi vesikalar arasındadır.

İskender Paşa'nın Osmanşah Bey'den sonra ikinci oğlu Süleyman Bey'in hizmet ve vazifesi bilinmeyüp daha yukarıda görüldüğü üzere babasının ölümünü müteakip Kanunî Sultan Süleyman'ın ilk senelerinde kendisine hazineден gündelik verilmiş ise de büyüyünce ne hizmette bulunduğu bilinmemekte ve babasının vakfının fazla gelirinden istifade ettiği 952 Ca ve 11 Tem-

⁸ *Topkapı Sarayı Arşivi No. 7062.*

^{8a} Çâbî, vakfın gelirini toplayan tahsildar.

muz 1545 deki vakıf taksimiyle hayatta bulunduğu anlaşılmaktadır⁹.

Hanım Sultan:

Yavuz Sultan Selim'in Şâhî, Şehzade, Fatma, Hafsa, Gevher Han, Yeni Han ve Hanım (Hatice) Sultan isimlerinde yedi kızından sonuncusu olan Hanım Sultan vezir İskender Paşa'nın zeycesi ve Osman Şah Bey'in valdesidir.

Pâdişah kızlarının kız çocuklarına (Hanım Sultan) denildiği için asıl adı Hanımsultan olan bu pâdişah kızı, sultandan doğma zannedilmiştir. Halbuki kendisine ve oğluna aid vakfiyelerde sarîh olarak Hanım sultan bint-i Sultan Selim denilmektedir ki, bunu daha aşağıda vakfiyesinde ve vakfa ait muhasebe kayıtlarında görmekteyiz. Namına yapılmış olan mektep ve medresesine *Hatice Sultan cami* ve medresesi denilmesinden bir adının da Hatice Hanımsultan olduğu anlaşıyor ve bu anlayış da Hanımsultan'ın, Sultan kızı olduğu zannının verilmiş olduğunu gösteriyor. Nitekim Hanım hatunun ölümünden beş sene sonra tamamlanan camii, kitabesinde Yavuz Sultan Selim'in torunu olarak gösterilmiştir¹⁰.

⁹ Tafsil oldur ki Memi Çelebi Veled-i İskender Paşa merhumun evkafı zevaidinden hasıl olan meblağ ki Osman Bey Hazretleri ile Süleyman Bey ve hemşireleri Nefise Hatun mabeyinlerinde tevzi' olunup Alel-infirad hisselerine müteveccih olan meblağ ki zikrolunur. Elvaki' fi gurrei Cemaziyelevvel fi şuhur sene 952.

Asl-ı Mâl

	40220	
Hisei Hazreti Osman Şah Bey	Hisei Hazreti	Hisei Nefise Hatun
Dümet Maaliyehü	Süleyman Bey	
16088	16088	8044

Topkapı Sarayı Arşivi, Evrak 7366/1.

¹⁰ Hadikat-ül-cevami'de (c. 1 s. 120) Sultan Camii der-kurbı Aksaray kaydıyla Hanım Hatun camiinden bahsediliyor. Fakat orada Hanımsultan yanlış olarak Hatice Sultan kızı gösteriliyor ve kitabe de yanlış olarak hakkediliyor. Camiinin inşa kitabesi aynen şöyledir:

.....
 Hazret-i Sultan Selim nehiresi Yaptı bir cami kabul ide celil
 Zikr-i kur'an ile ruhu şâd ola Tâ kıyamet olmaya hergiz zelil
 İşidüp anın hıred itmamını Dedi Tarih inneha hayr-ün cemil 950
 Bu suretle yanlış olarak Hadikade Hatice Sultan ile Hanımsultan ayrı ayrı gösterilmiştir.

Hanımsultan, zannedildiğine göre büyük babası İkinci Bayezid tarafından belki o tarihte Bostancıbaşı tayin edilmiş olan İskender Paşa ile evlendirilmiştir. İskender Paşa'nın 921 H. 1515 M. de maktul olduğuna ve Hanımsultan'ın bundan dört oğlan bir kız doğurduğuna göre¹¹ bu Sultanın en az 900 H. 1495 M. doğumlu olması icabeder.

Zannedildiğine göre Kanunî Sultan Süleyman'ın 926 H. 1520 M. de cülûsunu müteakip Hanımsultan'ın hayatta olan büyük oğlu Bosnadan mazul Osmanşah More Sancak Beyliğine gönderilmiş ve küçük kardeşi Süleyman Bey küçük olması nedeniyle hazineden maaş olarak günde otuz akçe tayin edilmiştir.

Hanımsultan 945 H. 1538 M. senesinde ilk aylarda vefat etmiş ve vasiyeti üzere oğlu Osmanşah Bey *Aksaray'da Kızıl Musluk* semtinde *Koğacı dede* mahallesinde aynı senede inşasına başlanmış olan cami ve medresesini yaptırmıştır. Hanımsultan, *Sultan Selim'de* babasının türbesi yanına defnedilmiştir.

Cami ve türbe bab'üs-saâde ağası nezaretinde olan vakıflardandır¹². Oğlu Osmanşah Bey tarafından inşa ettirilen tesisin fotoğrafisi makalenin sonundadır. Hanımsultan için yaptırılan cami ve medresenin Arapça vakfiyesinde (3038 Top. Ar) Hanımsultan şu suretle tavsif edilmektedir:

¹¹ Hanımsultan'ın çocukları: Süleyman Çelebi, Osman Şah Bey, Ali Çelebi, Mehmed Şah Bey, Nefise Hanım.

925 H. 1519 M. tarihli bir hüccette yukarıdakilere ilâveten Mustafa Çelebi Hüma Hanım isimleri de geçiyorsa da bunların Hanımsultan'dan mı başka kadından mı doğduğu kestirilemedi: 952 senesi vakıf parasının tevziine memur olan Memi Çelebi Veled-i İskender Paşa'nın da Hanımsultan'la alâkası görülmeiyor.

¹² Türkiyede bulunan vakıfların idarelerinin vakfiyeye uygun olup olmadıkları ve mütevelliler tarafından iyi idare edilüp edilmediklerini tetkik edüp hesaplarına bakmak üzere bu vakıfların her sene muhasebeleri, saray tarafından tayin edilmiş olan Nazır-ı vakfa, verilmişti. Bu müesseseler Onaltıncı asır sonlarına kadar bab'üs-saade ve saray ağası nezaretinde olan başlıca iki nezaret idi. Daha sonra Bunlara Haremeyn ve Dârü's-saâde Nezareti de ilâve edildi. Saray dışı olarak sadaret ve Meşihat Nezaretleri de vardır.

«سلالة السلاطين العظام... درة اكليل العظمة والجلال... ملكة الملكات ملكية الملكات عليّة الذات صفية الصفات عصمة المسلمين والمسلمات زبدة المخدرات المعظّات عايشة الزمان فاطمة الدوران الدارجة الى رحمة ملك العزيز المستعان خاتم سلطان ابنته سلطان المشرقين في عصره وزمانه... فاتح الممالك العامره لاسيا بلاد الشام والقاهره السلطان السعيد والحقاقان المجيد الشهيد السلطان سليم خان...»

gibi tumturaklı tabirat kullanmıştır.

Hanımsultan'ın cami ve medresesi vakfiyesinin fotoğrafisi de makalenin sonuna konmuştur.

Kara Osmanşah Bey:

Tarihte Osmanşah Bey, Kara Osmanşah Bey diye zikredilen¹³ bu Osmanlı şehzadesi daha yukarıda görüldüğü üzere vezir İskender Paşa ile Yavuz Sultan Selim'in kızı Hanımsultan'ın izdivacından doğmuştur¹⁴. Doğum tarihi tahmini olarak 905 H. (1499-1500) senesindedir.

Sicilli Osmanînin kaydı doğru ise 921 H. - 1515 M. de her halde babası İskender Paşa'nın katlinden sonra onaltı yaşında Sancağa çıkarılarak Bosna Sancak Beyliğine tayin edilmiştir. Yine Sicil-li Osmanide 924 H. 1518 M. de Bosna'dan azlolunmuş ve daha sonra dayısı Kanunî Sultan Süleyman cülûsunda More sancağı verilmiştir.

963 H. - 1556 M. senesinde tekrar Bosna Sancağına tayin edilen Osmanşah Bey sonra More ve ilâve olarak *İnebahtı* sancaklarının ikisinin de idaresinde bulunmuş vefatı tarihi olan 978 H. - 1570 M. senesine kadar bu iki sancağın idaresinde kalmıştır.

Sultan Süleyman tarafından çok sevilen ve bir ricası iki olmayan Osmanşah Bey cevval, hareketli, cesur ve aynı zamanda imtiyazlı bir sancak Beyi olup debdebesi vezirler derecesinde idi.

¹³ Peçevî'de (Kara Osman Şah Bey), Âlî'de (Osman Şah Bey), Şakayık zeyli Atâyi'de (Osman Şah), Topkapı Sarayındaki vesikalarda (Osman Şah) (Osman Şah Bey) diye yazılmaktadır.

¹⁴ Peçevî C. 1, s. 45 Kara Osman Şah Bey'i Kara Mustafa Paşa oğlu olduğunu yazarak yanılmıştır.

**Merhum ve mağfurun-leh Osman Şah Bey'in muhalledatından
Sarayı Âmireye irsal olunan esbaplardır ki**

Bir altın gılafl içinde bir mushaf-ı şerif kaldı	Bir altın eyer bir altın tablazı ile	Bir ablak sorguç altın yüâlü ile kaldı	Bir murassa kalkan murassa göbeğiyle?
Bir bahri kotas murassa kıladesiyle	Bir oyan murassa paftasıyle ve murassa şakakıyle ve altın zenciriyle	Bir lâciverd sade oyan-ı murassa şakakıyle ve altın kaplı gemiyle ve altın zenciriyle	
Bir sine-bend murassa pafta ile ve altın göbeğiyle	Bir murassa altın kaplı eyer	Bir murassa at bazı-bendi	Bir dikme kırmızı kadife abayı
Bir murassa altın kaplı kılıç	Bir altın bendlü sade kılıç [odabaşıya teslim olundu]	Bir murassa altınlu kılâde	Bir Nimçe ağızlığı altın ve balcığı altın kaplı
Üç balıkçıl sorguç altın bükliğiyle kaldı	Bir altın paftalı büyük bıçak	Bir altınlu toğulga	Bir altın kınlı hançer
			Bir altın saplı sopa

İçeri hazinede hıfzolunun esbaplardır

Bir altın paftalı orta bıçak	Üç murassa altınlu hançer külliye içeride kalmıştır	
Bir altın top anber-i hâmi ile	Dokuz adet düğme	Bir altın buhurdan

Yekşem kutu içinde olan yüzüklerdir

Bir altın yüzük gergedan boynuzundan taşı	Bir altın yüzük yakut kaşlı	Bir altın yüzük elmas kaşlı
İki altın yüzük yakut ve zümrüt kaşlı	Bir altın yüzük sarı yakut taşı	Bir altın yüzük piruze kaşlı
Bir altın yüzük sarı yakut kaşlı	Bir çimşir hokka içinde on beş tane zeberced	

Kendisi ava ve eğlenceye düşkün olup idaresinde mutedil idi. Divan günlerinde kanun üzere bizzat dava dinlemeleri icap ederken Osmanşah bunu yapmayup bu vazifeyi kethüdası götürdü. O devri bilen müverrih Âlî, Osmanşah Bey hakkında "adalette ve zulümde itidal üzere idi" demektedir¹⁵.

Sefer-i hümayunlarda bizzat sefere gitmemiş, yalnız Kanunî'nin son seferi olan *Sigetvar* seferinde bulunmuştur. Gayet zevk ehli olup bazı mutedil havalı yerlerde nedimleriyle zevk ve sohbetle olurdu¹⁶.

Osmanşah Bey'in haslarının geliri yetmediği için *İnebahtı* cizyesi tahsildarının topladığı devlet hazinesine ait cizye aidatını tahsildarın elinden alarak eline bir senet vermiş ve anın bu hareketine karşı ses çıkarılmayarak verdiği senet borcuna mahsup edilmiştir¹⁷.

Sultan Süleyman, şehzadeleri arasındaki çekişmekten usanmış bir anda Kara Osman'ı getirir yerime nasb ederim yani pâdişah yaparım diye oğullarını tehdid etmiştir¹⁸.

Osmanşah Bey 978 H. - 1570 M. senesinde yetmiş üç yaşında Tırhala Yenişehir'inde vefat etmiştir¹⁹. Evlâdı yoktu. Tırhala'daki cami, medrese, imaret ve türbesi evkafına kardeşi merhum Süleyman Bey'in oğlu Mustafa Bey'i vâris ve müteveli koymuştur.

Ölümünden sonra İstanbul sarayına gönderilen muhalefati aşağıda gösterilmiştir²⁰:

¹⁵ Âlî, *Küh'ül-ahbar* basılmamış son cilt s. 112.

¹⁶ Peçevî tarihi c. 2, s. 45.

¹⁷ Nakl olunur ki bir defa *Karlı İli* cizyesi malını cizyedarı *Astaneye* götürürken *İnebahtı*'da bulup harçlığım yoktur bizzarure aldım deyu eline temessük verir. *Astaneye* vardıkta ol temessükü deynine mahsup ederler (Peçevî c. 1, s. 45).

¹⁸ Peçevî Tarihi.

¹⁹ Osman Şah Bey'in vefatını Şakayık zeyli Atâyî (s. 104 ile Sicilli Osmanî 975 H. 1576 M.) senesinde göstermekte iseler de bizzat Osmanşah'ın 977 Recep 1569 Aralık iptidası tarihiyle babası İskender Paşa'nın *İstanbul'da Gümüşgörmüş* semtindeki vakfına yaptığı ilâvesi sebebiyle bu tarihte hayatta olduğunu gösterir. Vefatının bundan bir sene sonra yani 1570 senesinde olduğu anlaşılıyor. Çünkü Osman Şah Bey'in vefatını müteakıp *Yenişehir* vakfiyesini tertip eden Rumeli Kadiaskeri şeyhi Müecyyed Zade Abdülkadir Efendi'nin Kadıaskerliği 978 ile 979 seneleri arasında olduğundan Osman Şah Bey'in daha evvel vefat ederek vasiyeti üzere vakfının vârisi biraderi merhum Süleyman Bey'in oğlu Mustafa Bey tarafından idare olunmuştur.

²⁰ *Topkapı Sarayı Arşivi*. 2787 D.

Osman Şah Bey'in Tesisleri:

Osman Şah Bey valdesi Hanım sultan'ın vefatını müteakip derhal anın adına daha yukarılarda söylediğimiz gibi *İstanbul'da Koğacıdede* mahallesindeki cami ve medreseyi yaptırarak sureti vesikalar arasında görülecek olan 945 H. 1538 M. tarihli vakfiyesini tespit ettirmiş ve daha sonra hayatının son senesinde babası İskender Paşa'nın mektebi vakfına ilâve yaparak fotoğrafisinde görüleceği üzere vefatından az evvel 977 H. - 1569 M. tarihli ikinci bir vakıf daha yapmıştır.

Osman Şah Bey'in Üçüncü vakfı kendisinin *Tırhala'da Yenişehir-i Fenar* kasabasında yaptırmış olduğu cami, medrese, imaret ve türbesine ait olup bunu vefatından evvel tespit ettirmiş ve vefatını müteakip vasiyeti üzere yeğeni Süleyman Bey oğlu Mustafa Bey tarafından şahitler huzuriyle Rumeli Kadıaskeri Müeyyed Zade Şeyhî Abdülkadir Efendi tarafından tetkik ve kabul olunmuştur ²¹.

Vakfiyede merhum Osman Şah Bey:

«فخر الامراء الكرام ذخركبراء الفخام جامع الحاسن والمفاخر حاوى
الحصائل والمآثر وارث المجد كابرآ عن اكابر ذوالحسب الظاهر المختص بمزيد
عنايت الملك الاعلى المرحوم المبرور عثمان شاه بيك ابن المرحوم اسكندر پاشا...»
diye zikredildikten sonra sağlığında akli ve sıhhati yerinde olduğu halde Tırhala'da vakfını tertip ettirdiğini beyan edüp bizzat vakfının devam ve itmamına ömrü müsait olmadığından vefatından sonra şahitler huzuriyle vârisi olan biraderi merhum Süleyman Bey'in oğlu Mustafa Bey amcasının arzusu üzere vakfı tertip etmiştir.

Osman Şah Bey'in vakfiyesinin noksan olarak mevcut nüshası Topkapı Sarayı arşivinde 3681 numarada bulunmaktadır. Fotoğrafisi vesikalar arasındadır ²².

Bu noksan vakfiyenin baş tarafı hulâsa olarak şöyledir:

²¹ Vakfiyeyi tasdik eden Rumeli Kadıaskeri Abdülkadir Şeyhî Efendi'nin Kadıaskerliği 979 H. 1571 M ile 980 H. 1572 M seneleri arasında olduğundan vakfiyenin Osman Şah Bey'in ölümünü müteakip tertip edildiği anlaşılmaktadır. Abdülkadir Şeyhî Efendi 995 H. 1587 M. senesinde Şeyh'ül-islâm olmuştur.

²² *Topkapı Sarayı Arşivi Numara 3681.*

“More yarım adasında *Hulumuc* حولوموچ 23 kazasına tâbi *Lazarboğa* köyünde vaki bütün emlakını *Bundigur*, çiftliğini cümle araziyle beraber kırk çift camusu, beş bin beş yüz koyunu, yüz yirmi baş sığırı ve *Markoplu* köyünde vaki müteaddid hane, hamam ve sığırları bütün mahsulâtıyla ve *Tırhala*’da vaki’ *Dizdar mahallesi*’nde kâin değirmenleri ve *Tırhala deresi* ve umumî yol ve *Bayezid Bey oğlu çayırı* ve *Karamanlı deresi*’yle mahdut bağ ve araziye ve mezkûr köyün batı tarafındaki dört değirmeni vesair orman ve bostan, mezrea ve çayırı ve müteaddid mahallerdeki mukayyed değirmenleri ve yüz yirmi iki bin dirhem ve ayrıca otuz iki bin dirhem rayiç gümüş akçeyi *Tırhala*’daki tesis için vakfettiğini Mehmed Çavuş bin Ali ve Hasan bin Abdurrahman isimlerindeki mevsukul-kelim şahitlerin, vâkîfın kardeşi oğlu ve vârisi Mustafa bin Süleyman Bey huzurunda şehadet ettikleri.”

²³ *Hulumuc* kasabası *Mora* Yarım Adasının batı sahilinde olup kuzeyinde *Kartene* kasabası vardır. *Cihannümâ*’nın Rumeli kısmına *Mora*’dan garb ve şimal tarafından Beşinci burun üzerinde bir kasaba olarak tavsif ediliyor.